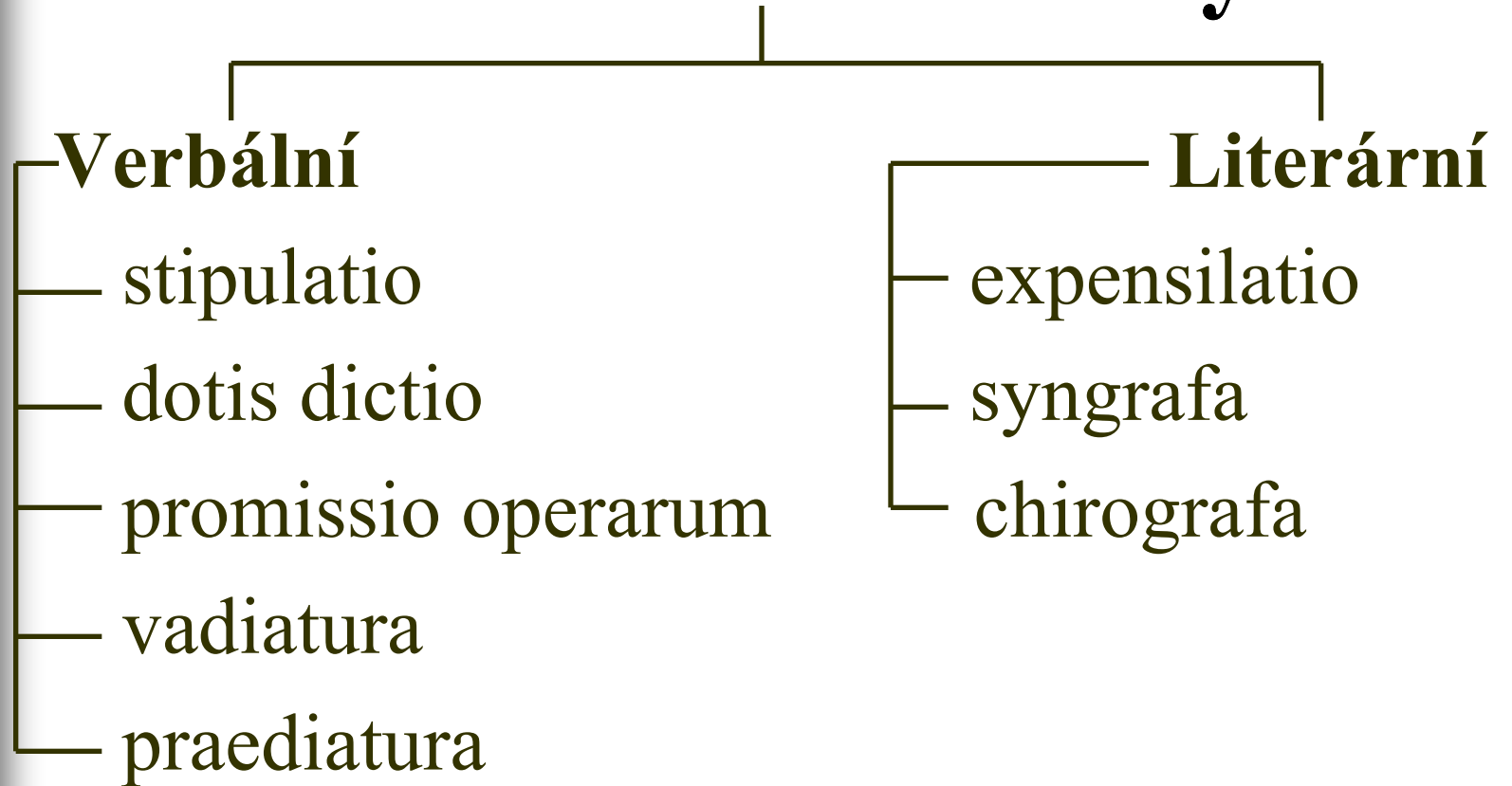

Závazkové právo – zvláštní část

Mgr. Miroslav Frýdek

Formální kontrakty

Stipulatio

- Je verbální kontrakt spočívající v ústním nebo formálním příslibu nějakého možného a dovoleného plnění.
- Stipulator (budoucí věřitel) zformuluje obsah plnění v otázce, která je adresovaná promisorovi (budoucí dlužník), na tuto otázku odpoví promisor stejným slovesem (slibuješ – slibuji, dáš – dám, vyrobíš – vyrobím...)
- Druhy žalob:
 - Actio ex stipulatu
 - Condictio

- Stipulace je jednostranný, formální kontrakt, stricti iuris.
- Může být jak abstraktní tak i kauzální
- Abstraktní:
 - Slibuješ mi zaplatit 100 HS? Slibuji!
- Kauzální:
 - Slibuješ mi zaplatit 100 HS, které mi dlužíš z kupní smlouvy? Slibuji!
- Je-li jednání kauzální způsobuje neexistence kauzy neplatnost stipulace

Dotis dictio

- Je slib poskytnout věno.
- Dotis dictio je verbální kontrakt spočívající v ústním a formálním příslibu budoucího poskytovatele věna, který dá budoucímu manželovi.
- U tohoto závazku příjemce věna neodpovídá, ale mlčí (kdo mlčí souhlasí)

Promissio operarum

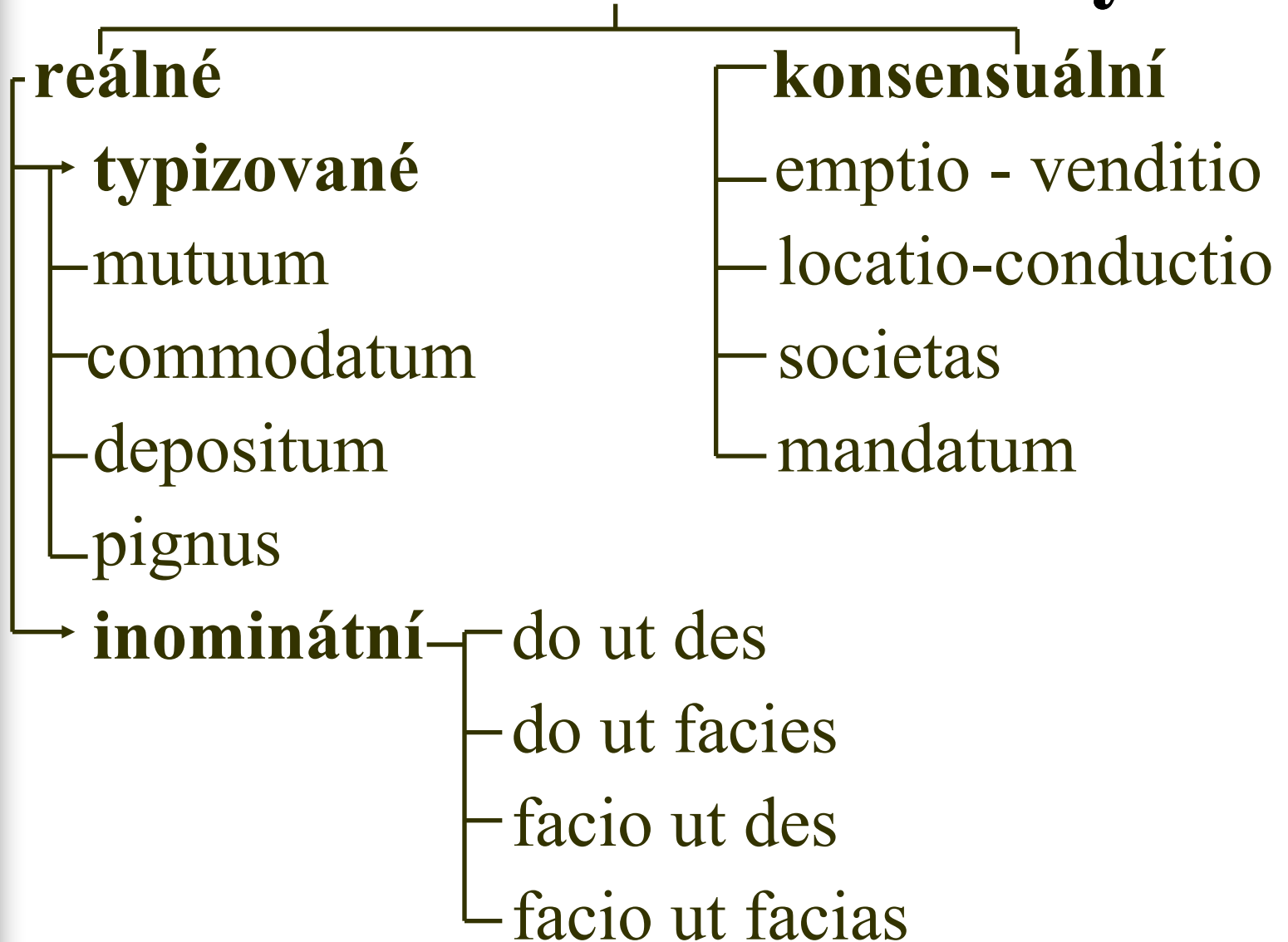
- Je slib propuštěnce, který se svému propustiteli (patronu, ius patronatus) zavazuje poskytovat určité služby.
- Otrok ji skládal před manumisí a pak ještě jednou po propuštění.
- Promissio operarum, je jediný kontrakt ius civile, který vzniká z přísahy (ne slibu) – Iurata promissio operarum
- Předmětem byly služby nebo určité plnění

- **Vadiatura** – jde o závazek , kdy se osoba zavazuje, že zabezpečí přítomnost určité osoby u soudu, pokud slib nedodrží platí pokutu.
- **Praediatura** – slib, že předmět sporu nebude zcizen.

Literární kontrakty

- Vznikaly provedením zápisu do účetních knih, jsou to smlouvy formální, abstraktní a přísně jednostranné.
- **Syngrafa** - písemný kontrakt, který se vyvinul ze stipulace. Vyhotovoval se ve dvou vyhotoveních a obsahoval prohlášení dlužníka, že se zavazuje k určitému plnění
- **Chirografa** – stejné jako syngrafa, ale vyhotovení dostal jen věřitel.

Bezforemné kontrakty

Mutuum

- **Mutuum** - zápůjčka; kontrakt na jehož základě poskytovatel (věřitel) odevzdá příjemci (dlužníkovi) peníze nebo jiné zastupitelné věci (převádí kviritské vlastnictví) s povinností vrátit zapůjčenou věc stejného druhu, kvality a množství.
- Mutuum je:
 - jednostranný
 - neformální
 - kauzální
 - lukrativní (bezplatný) kontrakt
- Zápůjčka vzniká:
 - konsenzem
 - odevzdáním předmětu zápůjčky

Commodatum

- Commodatum – výpůjčka; komodant předá nezastupitelnou věc komodatáři, který jí převezme s účelem, aby ji lukrativně užíval a tu stejnou věc komodantovi vrátil.
- Předmětem tedy může být jen věc nezastupitelná a nezuživatelná
- Commodatum je:
 - neformální
 - kauzální
 - lukrativní kontrakt
- Žaloby
 - Actio commodati directa (půjčitel)
 - Actio commodati contraria (vypůjčitel)

Depositum

- Depositum – úschova; uschovatel (deponent) odevzdává nějakou movitou věc do detence depozitáři (osoba mající věc v úschově) k dočasnému a bezplatnému opatrování (nesmí ji užívat – furtum usus) a na požádání ji musí depozitář vydat včetně toho co k ní přibilo. Deponent je povinen hradit depozitáři nezbytné náklady na zachování věci popř. i škodu, kterou věc způsobila.
- Žaloby:
 - Actio depositi directa – na vydání hlídané věci
 - Actio depositi contraria – na vymožení nároků depozitáře

- **Depositum irregulare** - Úschova nezapečetěných peněz, které přecházely do vlastnictví depozitáře (bankéře) s povinností vrátit stejný obnos. Původně byl tento vztah brán jako mutuum, později úschova zvl. druhu – s ujednáním, že depozitář může peněz užít a platí z nich neformálně smluvený úrok
- **Depositum sequestrae** – úschova věci o níž se několik lidí soudí, věc je vydána výherci sporu.

Pignus

- Pignus – smlouva o ruční zástavě; dlužník odevzdá věřiteli za účelem zajištění pohledávky hmotnou věc. V případě zaplacení dluhu je věřitel povinen zastavenou věc vrátit. V případě mora debitoris si mohl věřitel předmět zástavy ponechat nebo jej prodat a z výtěžku se uspokojit, ale hyperochu musel vrátit.
- Žaloby:
 - Actio pignoratitia directa
 - Actio pignoratitia contraria

Reálné kontrakty inominační

- Do ut des – dávám, abys dal
- Do ut facies – dávám, abys udělal
- Facio ut des – dělám, abys dal
- Facio ut facias – dělám, abys udělal

Konsensuální kontrakty

- Emptio – venditio
- Locatio-conductio
- Societas
- Mandatum

Emptio - vendito

- Emptio – venditio – smlouva trhov (koupě - prodej).
- Výměna věci za peníze – z ruky do ruky – reln trh.
- Náležitosti:
 - Předmět – merx
 - Cena – praetium
 - Dohoda stran – conventio – výměna věci za uritoustku

- Vedlejší úmluvy – pacta adiecta:
 - Výhrada lepšího kupce (časově omezená)
 - Právo odstoupit od smlouvy, pokud kupec do určitého dne nezaplatí
 - Předkupní práva
 - Úmluva o znelíbené
 - Koupě na zkoušku

Locatio – conductio

- Locatio - conductio - pronájem- nájem; nájemní smlouva, za užívání či požívání věci, za práci nebo dílo za úplatu.
- Druhy:
 - **Locatio – conductio rei** – pacht, nájem – většinou pozemku, nájem se hradil buďto v penězích nebo v naturáliích
 - **Locatio – conductio operarum** – smlouva pracovní – námezdní; předmětem je určitá činnost
 - **Locatio – conductio operis** – smlouva o dílo; předmětem je výsledek
 - **Locatio – conductio irregularis** – „leasing“

Societas

- Societas – smlouva společenská; spojení majetku nebo práce dvou a více osob za účelem společného prospěchu, není PO.
- Vklady sestávají spoluvlastnictvím.
- Náležitosti:
 - **Přínos** – všech společníků (nemusí být stejný)
 - **Účel** – musí být dovolený, majetkové povahy a užitečný pro společníky
 - **Souhlas** - animus societas – musí být trvalý.
- Žaloby:
 - Actio comunni dividundo
 - Actio pro socio - infamující účinek = zánik

● Zánik:

- Smrt (trvalý souhlas)
- Výpověď
- Capitis deminutio
- Konkurz na společníka
- Splnění účelu
- Uplynutí doby
- Ze zákona
- Uplatnění actio pro socio na soudě

Mandatum

- Mandatum – smlouva příkazní; bezplatné obstarání cizí záležitosti.
- Činnost může být:
 - Faktická – koupit věc
 - právní – zastoupení v soudním řízení
- Náležitosti:
 - Určitost, dovolenost a ne nemravná činnost

Obligace z deliktů

- Pro obligace obecně platí zásada, že každá obligace vzniká buďto ze smlouvy nebo z deliktu (protiprávního jednání) – *Omnis enim obligatio aut ex contractu aut ex delictu nascitur*. Obligace z deliktů jsou upraveny např. v Gaius II. 182 a násl.
- Obligace z deliktů podle ius civile: krádež, loupež, způsobení škody, urážku na cti, praetorské delikty jsou pak donucení a vydírání a podvod.

Krádež - furtum

- Je nejstarší delikt ius civile. Krádež je definována jako jakékoli protiprávní nakládání s věcí v úmyslu se obohatit. Šlo tedy nejen o jednání, kdy cizí věc byla odejmuta s úmyslem obohatit se, ale také např. zamlčení nalezené věci, přijetí toho co je nedluh, nedovolené užívání věci, zpronevěra deponitáře apod.
- Objektivním předpokladem krádeže byly *contrectatio rei* – skutečné působení na věc a *animus furandi* - úmysl ukrást; naplněny musely být oba znaky současně.
- Žaloby:
 - *Actio furti* je poenální a infamující žaloba znějící na čtyřnásobek ukradené věci (byl-li zloděj při krádeži přistižen), pokud nebyl přistižen pak zněla na dvojnásobek. K trojnásobku byl odsouzen ten, u koho byla věc nalezena. Aktivně je legitimován každý, kdo má právní zájem na tom, aby věc nebyla ukradena. Pasivně legitimován je zloděj a každý kdo mu pomáhal radou či skutkem (žaloba se uplatňuje kumulativně!).
 - *Conditio furtiva* – je žaloba reiperzkuční a slouží k vymáhání ukradené věci a k plné náhradě škody. Může ji použít jen vlastník věci.

Loupež – rapina

- Loupež je násilné odejmutí movitých věcí. Žaloba se musela proti pachatelům uplatnit do jednoho roku od spáchání deliktu a zněla na čtyřnásobek, po uplynutí roku zněla jen na simplum – cenu uloupené věci. Žaloba zněla jak na pokutu tak i náhradu škody – actio mixta.
- Za občanských válek byla ediktem vyhlášena žaloba pro případ krádeže či škody způsobené na cizím majetku srocením lidí – actio vi bonorum raptorum.

Protiprávní poškození cizího majetku – *damnum iniuria datum*

- Škoda, která vznikla v důsledku protiprávního jednání na cizím majetku byla v nejstarších dobách stíhána podle různých kasuistických ustanovení LDT. V roce 286 na návrh tribuna lidu Aquilia bylo navrženo plebiscitum Lex Aquilia de damno, které upravilo tuto oblast.
- **Lex Aquilia se dělil na tři kapitoly:**
 - 1. kapitola** – peněžitou pokutou se stíhal ten, kdo úmyslně a protiprávně zabil cizího otroka nebo dobytče.
 - 2. kapitola** – upravovala ustanovení o škodě, kterou způsobil adstipulátor hlavnímu věřiteli, tím, že dlužníkovi prominul dluh.
 - 3. kapitola** – upravovala pokutu, kterou byl povinen zaplatit ten, kdo spálil, zlámal nebo pokazil cizí věc.

Urážka na cti – iniuria

- Urážka na cti předpokládá zlý úmysl – tedy úmysl urážet a může být provedena buďto přímo anebo napřímo, nepřímou na osobách uráženému blízkých – děti manželka, rodiče, ale i otroků.
- Poškozenému příslušela actio iniuriarum aestimatoria – poenální žaloba mířící na peněžitou pokutu. Použití této žaloby měla na pachatele infamující účinek. Tato žaloba byla osobní a nepřecházela na dědice (ani pasivně ani aktivně).

Děkuji za Vám za pozornost

